

De sakkyndige var uenige om hvorvidt Anders Behring Breivik oppfylte kriteriene for en psykose-diagnose. FOTO: OLAV OLSEN

måtte forsøke seg som amatørpsykiater. Med et utilregnelighetsvilkår som er tilpasset vår forståelse av de utilregnelige, vil dommeren i stedet, basert på de sakkyndiges utredning av den tiltaltes symptomer, kunne foreta en selvstendig vurdering av om disse er tilstrekkelig alvorlige til at han var utilregnelig.

Det andre alternativet er å utvikle en ny rettspsykiatrisk standard tilpasset vår forståelse av utilregnelighet. Om diagnosen ikke passer, lag en annen diagnose! Om man ønsker å fastholde idealer om objektivitet og vitenskapelighet som har vært lagt til grunn i norsk rett – og å gjøre disse til en realitet – fremstår dette som den naturlige og mest fruktbare løsningen. Dette forutsetter mer dyptpløyende forskning som kan gi oss en bedre forståelse av hvem de utilregnelige er, og hvilke symptomer de har.

Lovens uttrykk har vekslet

Noe av forklaringen på hvorfor vi ikke har

funnet frem til bedre løsninger på dette området, og at utilregnelighetsreglene utredes på nytt og på nytt, er at vi har negliert spørsmålet om hvem de utilregnelige egentlig er. De norske utilregnelighetsreglene har i stedet vært basert på en forutsetning om at de utilregnelige er de «gale». Lovens uttrykk har vekslet fra «de galne eller avsidige», til «sindssyge», frem til «psykotisk» ble vedtatt i 1997 fordi det var en mer tidsriktig betegnelse.

Om juristene har spilt den sentrale rollen, til tross for at de problemer utilregnelighetsreglene reiser, i all hovedsak er filosofiske og medisinske. Skal vi komme frem til en bedre faglig forståelse, må filosofene og psykiaterne innta mer sentrale roller. Løsningen på problemene er på papiret meget enkel: Finn ut hvem de utilregnelige er, og hvilke symptomer de har, og la så de sakkyndige utrede disse.

Kritikk er sunt, men den bør ta utgangspunkt i den forskningen og undervisningen som faktisk gjøres.

Kritikken av økonomifaget er ikke dekkende

Debatt

Steinar Holden
Instituttleder,
økonomisk institutt,
Universitetet i Oslo

I en kronikk i Aftenposten 24. august kommer Ebba Boye og Rethinking Economics Norge med kraftig kritikk av økonomifaget og undervisningen som gis ved universiteter i Norge. Det er bra at studenter er engasjert i undervisningen, og jeg har for så vidt sympati med Boye og andres kritikk av deler av faget.

Misvisende

Likevel blir det misvisende når Boye skriver at «nyklassisk økonomi, eller dagens «mainstream» økonomi, er sentrert rundt prinsipper som likevekt, rasjonelle aktører og perfekte markeder», og at det «ved norske universiteter kun undervises i denne ene, svært smale, metoden for å studere samfunnsøkonomi».

Denne beskrivelsen dekker hverken faget eller undervisningen. «Mainstream» økonomi er mye mer mangfoldig enn det vi gjerne omtaler som nyklassisk økonomi, som er en liten del av faget. Dersom man studerer de artiklene som publiseres i de mest anerkjente tidsskriftene i faget, vil man se at det er et stort spenn, og det forskes på virkelige problemstillinger. Eventuelle interesser kan se sammendrag fra alle artiklene i aprilnummeret i American Economic Review, som er det høyest rangerte tidsskriftet, på min hjemmeside.

Det er vanlig å studere modeller med mangelfull informasjon, usikkerhet eller ulike antagelser om menneskelig adferd, likevekt og

endring. Det har også skjedd store fremskritt i empirisk forskning – der økonomer bruker store datasett og avanserte statistiske metoder for å undersøke og tallfeste sammenhenger i økonomien.

Jeg forundres stadig over mange kritikeres entusiasme for «andre teoretninger». Det er mange ulike tilnæringer innen faget som også tar opp temaer de «andre teoretningene» gjerne ser på, som kriser, ulikhet, fordeling og bobler. Noen mainstream-økonomers kritikk av andre deler av faget, som Boye tolker som tegn på at faget er «snevert» og ikke spesielt nyttig, ser jeg som sunn faglig diskusjon.

Feil om eksamen

Undervisningen kan naturlig nok ikke ta opp alle emner det forskes på. Men Boyes påstand om at «økonomi-eksamenene ved Universitetet i Oslo kun [er] en testing av elevens kunnskap om nyklassisk teori og matematisk metode», er feil. Nyklassisk teori i den vanlige forståelsen av begrepet er med, men det utgjør bare en liten del av vår undervisning. Vi underviser selvfølgelig i mange andre temaer også, som politisk økonomi, mer keynesiansk preget teori, adferdsøkonomi, utviklingsøkonomi, miljøøkonomi, empirisk metode osv., slik det gjøres ved ledende universiteter i Europa og USA.

Vår ambisjon er at våre studenter skal lære sentrale teorier og ferdigheter innen økonomi og støttefag som matematikk, statistikk og empirisk metode slik at studentene kan stå best mulig rustet til et yrkesliv som økonom. Både fag og undervisning kan helt sikkert bli bedre, men kritikk blir mer nyttig hvis den i større grad tar utgangspunkt i den undervisning og forskning som faktisk gjøres.

Behovet for kunnskap om demenssykdom er enormt

Er det slik at sykehjemsbeboere kan medisineres tungt for å spare personalressurser, spør Kristian Thunes i Aftenposten 26. august. Som interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende, er det vår erfaring at det dessverre skjer, både i private og offentlige sykehjem.

Dette handler ikke nødvendigvis, og forhåpentlig nesten aldri, om bestemte valg der syke menneskers liv og helse veies opp mot økonomiske kalkyler. Oftere skjer det antagelig fordi en passiviserende pleiekultur og medisiner har vært helsevesenets tradisjon. Mange steder er det liten kunnskap og erfaring med fysisk aktivitet og annen helsefremmende behandling.

Heldigvis finnes mange lyspunkter om vi flytter blikket bort fra medisiner og over på andre forhold som kan påvirke helsen til personer med de-

mens. Fysisk aktivitet, musikk, sang og dans, sosialt fellesskap, minnearbeid, mat og måltider og kosthold – alt det som også friske mennesker synes er viktig å ha i livet sitt, kan bidra til at personer med demens kan få bedre dager. Det er både vondt og tankevekkende å lese historien Kristian Thunes forteller om sin mor. Den viser at det er mulig å leve godt med en demenssykdom på sykehjem, og hvor viktig kunnskap og god ledelse er. Vi oppfordrer helseministeren til å lage en skikkelig etter- og videreutdanningsattsing på linje med den vi har i skolen. Ansatser er satt i gang, men vi er langt fra den systematikken, de ressursene og den strategiske satsingen som er gjort i skolen. Behovet er enormt.

Lisbet Rugtvedt
generalsekretær, Nasjonalforeningen for folkehelsen